

Dr. Altay SUROY*

Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi

Sayın Başkan,

Çok değerli meslektaşlarım

Ülkedeki yeni siyasi gelişmelerin ve Kosova Cumhuriyetinin temel devlet kurumlarının kurulması neticesinde, Yeni oluşum olarak 9 yıllık bir tecrübeye sahip olan Kosova Anayasa Mahkemesi norm denetimi yapmakta ve bireysel başvurularla temel hak ve özgürlükleri korumaktadır.

Tarihsel açıdan bakıldığında eski Yugoslavya Federasyonunun bir birimi olarak Kosova, anayasaya uygunluk denetimini anayasa mahkemesi aracılığıyla uygulamıştır. Yugoslavya Federasyonu içerisinde ilk Anayasa Mahkemesi 1963 yılında kurulmuş olmasına rağmen, Kosova'nın siyasetoplumsal konumundan dolayı anayasaya uygunluk denetiminin 1969 yılından itibaren uygulanmaya başladığını görmekteyiz. Kosova Sosyalist Özerk Bölgesi (KSÖB) Anayasal Yasasına dayanarak 1969 yılında Kosova Yüksek Mahkemesi bünyesinde Anayasal Yargı kolu kurulmuştur.

Sırp işgal hakimiyetinin kurulmasından sonra, Kosova'nın özerkliği lağvedilip Anayasa Mahkemesi de kapatılmıştır.

2008 yılında Kosovan'ın bağımsızlığa kavuşmasıyla çıkarılan yeni Anayasa ve Anayasa Mahkemesi Knununa göre 2009 yılında yeni olanaklara ve gelişmelere göre yetkilere sahip Anayasa Mahkemesi kurulmuştur.

Anayasa Mahkemesi, Anayasanın yorumlanması ve kanunların Anayasaya uygunluğunun belirlenmesi noktasında Kosova Cumhuriyetinde nihai mercidir. Mahkeme, ülke kurumlarının Anayasaya uygun şekilde faaliyet göstermeleri ve Anayasa ile güvence altına alınmış olan bireysel hakların korunmasını sağlar.

Adalet mahkemeleri olguların incelenmesi, delillerin alınması ve oluşturulmasının meşruiyeti konuları üzerinde dururken, Anayasa Mahkemesi olağan adli süreçlerin sadece anayasal denetimi üzerinde durur.

---

*Kosova Anayasa Mahkemesi üyesi

Anayasa Mahkemesi kararlarının ülkedeki tüm kamu otoritelerine yönelik hukuki bağlayıcılığı olsa da, Mahkeme'nin kendi kendine (resen) kamu kuruluşların kararlarını inceleme sürecini başlatma yetkisine sahip değildir.

Anayasa Mahkemesi'nin çalışmaya başlamasıyla mahkemenin yetkileri, başvurma koşulları, mahkemede inceleme ve karar alma süreci gibi konular hakkında bilgilendirme toplantıları düzenlenmiştir. Anayasa Mahkemesi giriş olarak düzenlenen toplantılar Avukatlar Barosu, Kamu ve sivil toplum kuruluşları, Adliye görevlileri, milletvekiller ve azalarla yapılmıştır.

Anayasa Mahkemesince görüşebilmesi için başvurunun kriterleri hakkında bilgilendirme yanısıra örnek başvurular üzerinde de durulmuştur.

Mahkemenin çalışmaya başlamasından 5 yıl sonra başvuruların Anayasa, Anayasa Mahkemesi kanunu ve Mahkemenin çalışma düzenlemesine göre kriterleri içermediği gerekçesiyle reddedilmesinde sayıca azalma görülmüştür.

İlk beş yıl içinde başvuruların birçoğu yasal süre dışında yapıldığı için, tüm hukuki yolları tüketmeden başvurulduğu için ve Anayasa yürürlüğe girmeden önce yürürlük kazanan kamu kuruluşların kararlarına karşı başvuru yapıldığı için ve başvuruların 4 kademeli mahkemeye başvurulduğu içeriğinde ve isteminde oldukları için red kararları yoğundu.

2009-2018 yılları arasında Mahkeme 1204 değişik içerikli karar çıkarmıştır.

Ayrıca Anayasa Mahkemesinin çalışmalarının ilk beş yılında Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkilerini tam olarak tanımayan bireyler ve avukatlar tarafından sunulan çok sayıda bireysel başvuruyla karşı karşıya kaldığını vurgulamak isterim. Bu, bireysel başvuruların iyi inşa edilmediğini ima eder, bu da Anayasa Mahkemesinin davanın özüne, yani talebin esasına girmesine engel olmuştur.

Ancak bugün, Anayasa Mahkemesinin bugüne getirdiği kararların yanı sıra bugün aldığı kararlardan yola çıkarak, Anayasa Mahkemesi'nin hem kurum hem de bireysel talep olarak evrim sürecinin halen devam ettiği sonucuna varılabilir. evrim sürecinin durdurulamaz olduğu sonucuna götürür. Böyle bir süreç, önümüzdeki dönemde Anayasa Mahkemesinin kaliteli kararlar alacağını teminatıdır.